

בס"ד. ר"ד בעת הסעודות דחג הסוכות, ה'תשכ"ט.

רשימה פרטית בלתי מוגה

ליל א' דחג הסוכות

א. הרש"ג שאל אודות מ"ש בספר המנהגים¹ שטובלים פרוסת המוציא בדבש בשני ימים טובים דחג הסוכות ובהושענא רבה, אבל בחול המועד — מהיכי תיתי, דלכאורה, חול המועד הוא באמצע הענין, וכיון שבתחלתו ובסופו טובלים בדבש, למה לא עושים כן גם באמצעיתו? והשיב כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבחיה"מ אין חיוב של קביעות סעודה².

ב. הרש"ג שאל אודות מנהג חב"ד להרבות בהדסים³ (ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א שענין זה נזכר כבר בדברי הרמב"ם⁴), מהו טעם ההוספה במספרים מסויימים? ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: ד' — הוספה על המספר המקורי (ג'), י"ב — י"ב גבולי אלכסון, י"ג — י"ג מדות הרחמים, כ"ו — הגימטריא דשם הוי'. (והוסיף: בפע"ח⁵ נזכר גם מספר ס"ח (בגימטריא "חיים". ועם הכולל — ס"ט, הגימטריא ד"הדס"), אבל מכ"ק מו"ח אדמו"ר לא שמעתי מספר זה⁶.

הרש"ג שאל אודות המנהג-הידור להחליף ההדסים⁷, האם אדמו"ר מהוריי"צ הי' מחליף ההדסים בחול המועד או בהושענא רבה. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהי' מחליף בחול המועד, לפעמים — כולם, ולפעמים — רק חלקם.

ג. הרש"ג הזכיר אודות המנהג להרבות בצדקה בערב סוכות⁸, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: לא ראיתי שכ"ק מו"ח אדמו"ר ינהג כן⁹. ועד"ז בנוגע לחנוכה, ופלא גדול יותר, כיון שהמנהג להרבות בצדקה נזכר בשו"ע¹⁰.

(6) ראה גם ספר המנהגים ס"ע 65.

(7) ראה גם רשימת היומן שם ע' רסב. וש"נ.

(8) ראה ר"ד ליל א' דחה"ס (בעת הסעודות) דאשתקד ס"ב (תו"מ חנ"א ע' 96). וש"נ.

(1) ע' 67.

(2) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סקפ"ח ס"י. וש"נ.

(3) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' קסג. וש"נ.

(4) הלי' לולב פ"ז ה"ז.

(5) שער הלולב פ"א.

[נזכר גם ענין "צלא דמהימנותא"⁹ (ביחס ל"מיכלא דמהימנותא"¹⁰), שהר"ע המקיף כו'.]

ואח"כ אמר: כשהזכרתי פעם המנהג להתחיל להתעסק בעשיית הסוכה במוצאי יוה"כ¹¹, אמר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבוע מסמר וכיו"ב, אבל לפועל לא הקפיד בעצמו על זה.

הרש"ג שאל אודות המנהג¹² לקנות ד' המינים מיד במוצאי יוה"כ"פ, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שלא שמע שמקפידים על זה.

ד. א' המסובים הזכיר מ"ש בשו"ע אדה"ז¹³ ש"צריך כל אדם לכוין בישיבתו בסוכה שיושב בה כדי לקיים מצות הקב"ה שצונו לישב בסוכה זכר ליציאת מצרים", ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהמקור הוא בדברי הב"ח¹⁴, בכתבו ש"לא קיים המצוה כתיקונה אם לא ידע כוונת מצות סוכה", ומוסיף שכן הוא גם בנוגע לציצית ותפילין.

ולהעיר, שבנוגע לתפילין יש עוד חידוש בדברי רבינו הזקן — שמלבד הכוונה ש"ישעבד להקב"ה הנשמה שהיא במוח וגם תאות ומחשבות לבו לעבודתו יתברך", צריך לכוין "שצונו הקב"ה לכתוב ד' פרשיות אלו וכו"¹⁵.

בהמשך להמוזכר אודות תפילין, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א¹⁶:
"איך קאָך זיך דאָך אין תפילין"!

א' המסובים סיפר אודות הפעולה שהנחת תפילין עם פלוני, שע"ז התחיל להתקרב לשמירת התומ"צ, כשרות וכו'¹⁷. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שאיתא בזה"ר¹⁸ שרצועות התפילין הם כמו הרצועות שבהם קושרים את היצה"ר (הנקרא כלב¹⁹). והזכיר גם המבואר בחסידות²⁰ שרצועות הם הספירות כו'.

ה. כ"ק אדמו"ר שליט"א שאל את א' המסובים שיצא לאחרונה

9) ראה זח"ג קג, א.	חנ"ב ע' 57. וש"נ.
10) זח"ב קפג, ב.	16) ראה גם מכתב בד"ח אדר שנה זו
11) ראה רשימת היומן שם ע' קסא. וש"נ.	(אג"ק חכ"ו ע' ק). תו"מ שם ע' 54. ע' 135.
12) מובא בנטעי גבריאל הל' יוה"כ"פ	ע' 157.
פס"ח ס"ה. וש"נ.	17) ראה גם תו"מ חנ"א ע' 289.
13) אר"ח סתרכ"ה. וראה גם ר"ד ליל א'	18) ח"ג רלח, א (ברע"מ). רפב, ב ואילך.
דחה"ס (בעת הסעודה) תשכ"ו ס"ג (תו"מ	תקרו"ז בהקדמה (ג, א. א. ט, א. יב, א).
חמ"ה ע' 59). וש"נ.	19) ראה ב"ר פכ"ב, ו. רע"מ שם.
14) שם.	20) ראה זח"ג רנו, א. שם רלו, ב. הובא
15) אר"ח סכ"ה ס"א. וראה גם תו"מ	באוה"ת עקב ע' תרכח ואילך. ועוד.

מרוסיא, אם בהיותו ב"מחנות" ("לאַגער") היתה לו אפשרות לקיים מצות סוכה, וכשהשיב בשלילה, אמר:

איתא בלקו"ת פ' שמיני²¹ ש"רשב"י כשהי' במערה .. לא הי' יכול לקיים במעשה .. אכילת מצה בפסח .. וסוכה כו", ופעל זאת ע"י עבודה רוחנית "בכוונת הלב לייחד יחודים עליונים כו".

(והוסיף:) יש לציין שהשנה התירה ממשלת רוסיא לראשונה להכניס אתרוגים לקראת סוכות. — אשתקד רק העלימו עין, בהתייחסם לאתרוגים כמו לפירות רגילים, אבל השנה נעשה הדבר באופן רשמי. ועד כדי כך, שכאשר הביאו את האתרוגים, שאל ה"קונסול" — גוי — היכן שאר המינים? ... — גם הגוי יודע כבר שצ"ל ד' מינים! ...

ו. א' המסובים הזכיר את דברי אדמו"ר מהורי"צ בחג הסוכות תש"א אודות ה"אושפיזין החסידיים"²², ומנה שמותיהם. ובהזכירו "אדמו"ר מהר"ש", העיר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבודאי לא אמר בלשון "מהר"ש", אלא כדרכו: אאזמו"ר ("דער זידע").

ז. דובר אודות הגאון הרגצ'ובי שחיבה יתירה נודעת לו מכ"ק אדמו"ר שליט"א, ואמר:

היתה לו דרך נפלאה ("אַ געוואַלדיקע") בלימוד התורה שלא מצינו דוגמתה במשך מאה וחמישים או מאתיים שנה! — בקיאים, היו הרבה, אבל החידוש בדרך הלימוד שלו — שהי' מוצא בכל ענין בתורה "כלל" (או ענין כללי) שנוגע ושייך לכל שאר עניני התורה²³.

ודוגמתו בתורת החסידות — אצל הצמח צדק, שבנוגע לכל ענין מוצא "אימרה" ("אַ וואָרט") מאדמו"ר הזקן, מאדמו"ר האמצעי כו'.

כשנזכר אודות כתבי הרגצ'ובי שנדפסו עוד בחייו, סיפר כ"ק אדמו"ר שליט"א: שמעתי מא' שהי' בשעת מעשה, שבעת הדפסת הכתבים התקשר המדפיס לרגצ'ובי ואמר לו שנשארו ב' עמודים רקים, ואמר לו הרגצ'ובי: המתן רגע ("וואָרט וואָרט"), מיד אביא עוד כתבים! ...

(נסמן לקמן ע' 171) שכל מצוה כלולה מכל המצוות, וזהו הטעם ש"העוסק במצוה פטור מן המצוה" (סוכה כה, סע"א. וש"נ) — לא בגלל שאינו מחוייב בה, אלא בגלל שגם מצוה זו נכללת במצוה שעוסק בה.

(21) יח, א.
 (22) ראה גם ר"ד ליל א' דחה"ס דאשתקד בעת הסעודות בסופה (תו"מ חנ"א ס"ע 96).
 (23) ראה גם תו"מ חנ"ג ע' 270 הערה 90. וש"נ. — ולהעיר גם מהמבואר בחסידות

א' המסוכים הזכיר אודות הנהגתו באופן של חומרות וזהירות, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שענין זה קשור עם שרש נשמתו ממדת הגבורה, כמבואר בהקדמה לתניא בנוגע לב"ש וב"ה.

כן נזכר שנאמר עליו התואר "שר התורה"²⁴, וכן שזכה לקבל ברכה מהצמח צדק²⁵.

* * *

יום א' דחג הסוכות

ח. הרש"ג אמר בנוגע לשמחת בית השואבה שהבחורים יכולים לשמוח ע"י "יינה של תורה", אבל מה יעשו הבעלי-בתים? ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: מחד גיסא — גם בעלי-בתים יכולים ללמוד תורה; ומאידך גיסא — "יינה של תורה" אינו ענין לשמחת בית השואבה וכללות הענין דשמחת יו"ט, "ושמחת בחגך"²⁶, שצ"ל ביין כפשוטו.

הרש"ג שאל מהו ענין השמחה בליל א' דחג הסוכות, לפני שמחת בית השואבה שמתחילה בליל ב', ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבליל א' ישנו כללות הענין דשמחת יו"ט²⁷.

ט. הרש"ג שאל אם יכול להיות ענין השמחה מצד קבלת עול, והזכיר מענה אדמו"ר מהוריי"צ²⁸ על השאלה אודות המבואר בחסידות שהעבודה דשמע"צ היא בב' ענינים: קבלת עול ושמחה, דלכאורה הם הפכיים — שזהו מצד ענין התורה שמאחדת ב' הפכים.

ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:

יש לעיין בזה, דלכאורה, ענין התורה שייך (לא כ"כ לשמע"צ, אלא) בעיקר לשמח"ת, שהוא ענין בפ"ע (אף שגם בליל שמע"צ עורכים הקפות, ובארץ ישראל שמע"צ ושמח"ת הם ביום אחד).

ובנוגע לעצם השאלה — הרי מבואר בהמשך תרס"ו²⁹ בענין עבד נאמן, שמצד קבלת עול יכול להיות אצלו גם ענין התענוג, ועאכו"כ שמחה (שהרי תענוג הוא למעלה משמחה), והיינו לפי שענין הקב"ע, שמבטל את מציאותו ומקבל עליו עולו של הקב"ה, גדול כחו לשלוט על כל כחות הנפש (לא רק על כח המעשה).

24) ראה לקו"ש חי"ט ע' 315 הערה 6. 27) ראה גם ר"ד יום א' דחה"ס (בעת הסעודות) דאשתקד ס"ה (תו"מ חנ"א ע' 97).

25) סה"ש תש"ב ע' 108. וראה גם תו"מ וש"נ.

26) סה"ש תש"ב ע' 6.

27) חמ"ז ע' 7.

28) ע' שט ואילך.

29) פ' ראה טז, יד.

(לאחרי ברכת המזון הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א והבהיר: ומשנ"ת בשיחה הנ"ל שזהו מצד ענין התורה — הרי זה בנוגע למי שאינו בדרגת עבד נאמן.

י. א' המסובים שאל מהו החידוש בענין ד"תמליכוני עליכם³⁰ לגבי ענין המלכות שישנו בכל השנה כולה, כמו שאומרים ב"תהלה לדוד" (ג"פ בכל יום) "מלכותך גו"³¹, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהענין ד"מלכותך מלכות כל עולמים" שבכל השנה הוא רק בנוגע לחיצוניות העולמות (והסביר, שישנו "עולם", ישנם ישיבות, תלמודי תורה ובתי מדרשות כו', אבל זהו רק חיצוניות כו').

יא. א' המסובים סיפר מה שאמר אדמו"ר מהוריי"צ²⁷ בנוגע ל"אושפיזין", שמי שיש לו "עינים מאירות" ("ליכטיקע אויגן"), יכול לראותם! ושאל, דלכאורה — ממה נפשך: מי שרואה — רואה, ומי שאינו רואה — מה נוגע לו לידע שיש מי שרואה?

ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א (לאחרי שהדגיש החידוש שישנו מי שרואה³², ולא בעצם המציאות, שהרי מציאות העצמות ישנה בכל מקום, אלא שלא רואים): יותר נעים ("ס'איז געשמאקער") כשיודעים שישנו מישהו מהמסובים שרואה!...

* * *

ליל ב' דחג הסוכות

ב. א' המסובים שאל אודות עשרת הניגונים של רבינו הזקן, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שיש ניגונים שמיחסיים לרבינו הזקן אבל לא נתברר אם הם בכלל עשרת הניגונים, ולכן, בספר הניגונים ניתוסף עוד ניגון אחד (י"א) שגם הוא מיוחס לרבינו הזקן³³.

ג. הרש"ג: מבואר בחסידות³⁴ בענין יו"ט שני של גלויות, ש"אותה ההארה המאיר בחו"ל בשני ימים, מאיר בא"י ביום אחד, לקורבתו אל מקורו", אלא "שבחו"ל (מצד ההגשמה כו') אינם יכולים לקבל ההארה ביום אחד כמו שמקבלים בא"י, אלא צ"ל יום שני".

(ז) — שגם כאן החידוש הוא בענין הראי',

שענין החורבן לא הסתיר כלל.

(33) ראה ספר הניגונים ח"א ע' מג (מפתח

הניגונים בתחלתו).

(34) לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ג. וראה

דרמ"צ (הוצאת תשנ"ט) קצח, א ואילך.

(30) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

(31) תהלים קמה, יג.

(32) והזכיר גם המאמר הידוע שמביא ר'

הלל בשם ר' אייזיק מהמאמיל ששמע מרבינו

הזקן, "שלפני נשמות הגבוהות כמו רשב"י

לא נחרב הבית כלל" (פלח הרמון שמות ע')

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ענין זה הובא מ"הרמ"ק בספר אור נערב", ולעת-עתה לא מצאתיו בספר זה³⁵.

הרש"ג: עפ"ז צריך להבין ההלכה בנוגע לבן א"י שבא לחו"ל, או בן חו"ל שבא לא"י, שתלוי אם דעתו לחזור³⁶, דלכאורה, הרי זה ענין ששייך למקום שבו נמצא — אם זהו מקום שאפשר לקבל ההארה ביום אחד אם לאו, ומה נשתנה בכך שדעתו לחזור?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ידוע שבמקום שמחשבתו (ורצונו) של אדם, שם הוא נמצא³⁷, שכן, מציאותו של יהודי היא — לא החומריות, "די שטיקל ברויט"... אלא הרוחניות. ולכן, גם בהיותו בחו"ל, אם דעתו לחזור, הרי זה כמו שנמצא בא"י.

ואין לתמוה על כך שבחו"ל יכול להיות מעמד ומצב כמו בא"י — שהרי גדולה מזו מצינו (בלקו"ת ביאור ע"פ שוש אשיש³⁸) ש"יש אור אצילות למטה", כדמוכח מזה ש"במשה רבינו ע"ה הי' מאיר .. אצילות בבחינת גילוי למטה" (ועד שגם בעמדו לפני פרעה, שהי' בעמקי הקליפות, עמד על עמדו במצב ששכינה מדברת מתוך גרונו³⁹), ועד"ז מצינו ש"אור גן עדן מתפשט סביב כל אדם"⁴⁰; והרי ריחוק הערך שבין עוה"ז לג"ע ואצילות הוא הרבה יותר מריחוק הערך דחו"ל לא"י!

(והוסיף:) אך יש שאלה אחרת בנוגע ליו"ט שני של גלויות — שלכאורה היו צריכים לעשות יו"ט שני גם בכל המקומות שבא"י⁴¹ שבהם לא היו מושבות בני"י בזמן שהיו מקדשים ע"פ הראי' (ובמילא לא הגיעו שלוחי ב"ד לשם)⁴², שבזה נכללת גם העיר תל-אביב!...

והרי זה דבר פלא — שמקומות אלו חייבים בתרומות ומעשרות, ואעפ"כ, צריכים לעשות בהם יו"ט שני של גלויות!

יד. כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר (במענה על שאלות המסובים), שאין מנהגנו לענות "אמן" אחר "ובטובו חיינו"; ובנוגע ל"הרחמן",

(39) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1087.

(40) עש"מ מאמר קקו"ד ח"ב פי"ב. — הובא בתניא אגה"ק ב' לסי' ז"ך (קמז, א).

(41) נזכר גם אודות המקומות החדשים שכבשו לאחרונה.

(42) ראה אנציק' תלמודית (כרך כג) ערך יו"ט שני של גלויות סי"א (ע' ק ואילך). וש"נ.

(35) ראה אג"ק חיי"ב ע' שכד. וראה גם קובץ הערות וביאורים (אהלי תורה) גליון תתכד ס"ע 33 ואילך. וש"נ.

(36) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ו ס"ז ואילך. וש"נ.

(37) ראה כתר שם טוב בהוספות סמ"ח. וש"נ.

(38) נצבים מט, ב.

אומרים הן הנוסח של יו"ט ("ינחילנו ליום שכולו טוב"), והן הנוסח של חג הסוכות ("יקים לנו את סוכת דוד הנופלת")⁴³.

טו. הרש"ג שאל אודות היתר ללקיחת משקה כדי לשמוח בשמחת בית השואבה, וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א⁴⁴, שמספרים⁴⁵ אודות גרונם⁴⁶, שהי' מתוועד באופן שהשומעים לא לקחו משקה כלל, וגם הוא בעצמו לא לקח הרבה; על השולחן היתה מונחת כוסית ("קעלעשיק") אחת, ולפעמים לא סיים לשתות כולה. והעיקר — שההתוועדות פעלה פעולתה!

* * *

יום ב' דחג הסוכות

טז. הרש"ג שאל מדוע לא נזכר בספר המנהגים מ"ש בשיחת ליל ב' דחג הסוכות תרצ"ז⁴⁷, שבאמירת "אין כאלקיננו" בכל יום מורידים את הטלית מעל הראש. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שספר המנהגים נערך בחפזון, ולא הספיקו להכניס כל המנהגים, ובעזה"י יצא לאור חלק שני⁴⁸.

יז. א' המסובים שאל: מי שדילג תיבה א' בהלל, האם מותר לו לסיים הברכה "מלך מהולל בתשבחות", ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: הרי "אין מברכים לגמור את ההלל", אלא "לקרוא את ההלל" ("שמא ידלג תיבה אחת .. (ו)הרי לא גמרו כולו")⁴⁹. וא"כ, הרי זה כמו בקריאת התורה, שהעולה לתורה מברך לאחרי' גם אם דילג (ולא שמע) פסוק אחד, כיון ששמע ג' פסוקים⁵⁰.

ואף שגם במגלת אסתר מברכים על מקרא מגילה, ומ"מ, מי שדילג כו' לא יצא י"ח⁵¹ — אינו דומה הלל למגלת אסתר (אף ש"קרייתא זו הלילא"⁵²), כיון שהלל נתחבר ע"י כמה אנשים (כדאיתא בגמרא במסכת פסחים⁵³), משא"כ מגלת אסתר.

(47) סה"ש תרצ"ז ע' 163.
 (48) ראה גם לעיל ס"ע 51.
 (49) שו"ע אדה"ז או"ח סתפ"ח ס"ב.
 (50) ראה שו"ע או"ח סקל"ז ס"ג.
 (51) שם סתר"צ ס"ו.
 (52) מגילה יד, א.
 (53) קיז, א.

(43) ראה גם ר"ד ליל ב' דר"ה (בעת הסעודה) ס"ח (לעיל ע' 6).
 (44) באמרו: "ציט מיר ניט פאָרן צונג"....
 (45) ראה הנסמן בתו"מ חל"ו ע' 352 הערה 126.
 (46) ראה אודותיו — תו"מ — רשימת היומן ע' תקכג. וש"נ.